

GJALLARHORNET

Utges av Svenska Arkeologiska
Samfundet

Årgång 19. Nr.4. 1999

Verksamhetsplan för Svenska Arkeologiska Samfundet

Agneta Åkerlund & Magnus
Elfwendahl

Mål och långsiktig strategi

Enligt stadgarna är Samfundets ändamål att främja svensk arkeologisk forskning. Under slutet av 1900-talet har svensk arkeologi omvandlats snabbt både som akademisk disciplin och som antikvarisk verksamhet. Vi upplever en omställning från en situation med utvecklingsmöjligheter för humaniora till en tillvaro med minskade resurser för verksamheter som inte är uppenbart lönsamma och från en centralt organiserad antikvarisk verksamhet baserad på samlad kunskap till en decentraliserad dito grundad på varierade regionala möjligheter. Ändå saknas det öppna fora där vi kan diskutera vilka bärande idéer, värderingar och vilken organisation det krävs för att slå vakt om arkeologiska intressen i detta nya samhälle. På grund av att det saknas en samlande vision för svensk arkeologi ökar frustrationen hos yrkesverksamma arkeologer och viljan att medverka till förändringar har inte funnit sina former.

På lång sikt är det viktigt för Svenska Arkeologiska Samfundet att utnyttja de ovanligt goda förutsättningar som finns inom denna oberoende professionella intresseorganisation att få frågor av arkeologiskt intresse allsidigt belysta, att hitta ett mer aktivt förhållningssätt och stimulera till en mer kreativ diskussion och internationellt samarbete.

Verksamhetsplan för åren 1999-2001

Prioriterade arbetsuppgifter

Styrelsen har ambitionen att i öppen dialog med medlemmarna försöka komma fram till ställningstaganden när det gäller väsentliga arkeologiska mål och värden och har tagit som sin uppgift att under den närmaste två-årsperioden arbeta med frågor som gäller etik, arkeologins roll i samhället (inklusive svensk arkeologi i världen) och arkeologutbildningen (inklusive former för tvärvetenskapligt samarbete samt att vi får en hel historia).

Arbetet är tänkt att bedrivas i mindre arbetsgrupper och syftar till att formulera underlag för diskussioner och ställningstaganden på Arkeologmötena, vilka kan fungera som regelbundna fora för arkeologiska samtal. Grupperna tänks bemannas av styrelseledamöter

och andra medlemmar och bör också ta initiativ till seminarier och föreläsningar runt om i landet, dels för att göra samfundet mer synligt, dels för att decentralisera samfundets verksamhet.

Målet är att under perioden presentera en etisk kodex, föreslå en handlingsplan för att synliggöra och utveckla arkeologins roll i samhället, vidta åtgärder för att integrera svensk arkeologi i internationell arkeologi samt belysa svårigheter med arkeologiutbildningen och utarbeta förslag till förbättringar.

Samfundet skall verka för att öka informationen om svensk arkeologi genom att dels säkerställa utgivningen av *Current Swedish Archaeology* (CSA) och dels söka lösning för fortsatt svensk medverkan i *Nordic Archaeological Abstracts* (NAA).

Samfundet behöver förbättra de nuvarande organisatoriska och administrativa rutinerna samt förenkla hanteringen av medlemsbladet *Gjallarbornet*, som skall komma ut minst fyra gånger per år.

Arbetsuppgifter under verksamhetsåret 1999-2000

Under 1999-2000 skall styrelsen :

- hålla minst fyra styrelsemöten samt arrangera ett Arkeologmöte i Östersund.

- presentera en etisk kodex, vilken beretts av en arbetsgrupp.

- organisera arbetsgrupper också kring frågor som gäller arkeologins roll i samhället (idédiskussioner bl a vid Arkeologmötet 2000) och arkeologiutbildningen (plenum-diskussion vid särskilt seminarium våren 2001).

- utarbeta en tydlig invalsolicy. Målet är att det ska finnas ett förslag som kan presenteras vid Arkeologmötet 2000.

- ge ut en volym av CSA.

- utse Rosa och Viktor Tengborg-stipendiater.

- arrangera en kort höstresa för Samfundets medlemmar.

Arbetsuppgifter under verksamhetsåret 2000-2001

Under 2000-2001 skall styrelsen :

- hålla minst fyra styrelsemöten samt ett årsmöte.

- bedriva grupparbete kring frågor som gäller arkeologins roll i samhället (målet är att föreslå en handlingsplan vid Arkeologmötet 2002) och former för tvärvetenskapligt samarbete (idédiskussioner bl a vid Arkeologmötet 2002). Arbetsgrupperna ansvarar för innehållet i vardera ett nummer av *Gjallarbornet* enligt utgivningsplan.

- verka för att den etiska kodexen följs.

- verka för att synliggöra arkeologins roll i samhället.

- verka för att vidga det internationella samarbetet inom arkeologi.

- ge ut en volym av CSA.

- utse Rosa och Viktor Tengborg-stipendiater.

- arrangera en längre höstresa för Samfundets medlemmar.

Ekonomiska förutsättningar

Samfundets intäkter kommer huvudsakligen från det egna kapitalet. Inkomstkällan är prestationsrelaterad. När det är goda tider på börserna kommer Samfundets kapital att lämna ett större bidrag än under mindre goda år. Samfundets inkomstkällor är beroende av vad som händer i omvärlden. För att gardera sig mot alltför snabba ekonomiska förändringar med negativ inverkan på verksamheten kan Samfundets styrelse överväga några åtgärder:

1. Samfundet kan välja att börja finansiera verksamheten med stöd av olika bidrag, anslag eller gåvor. Detta kräver att styrelsen ökar sin bevakning av alla sådana möjligheter.
2. Samfundets värdepapper kan ordnas i en professionell förvaltning, som gör det möjligt att parera vissa fluktuationer som uppkommer på den ekonomiska marknaden. De första stegen mot en professionell kapitalförvaltning har inletts och kommer förhoppningsvis att säkra, men också öka Samfundets kapital framöver. Genom att Samfundet övergår till att köpa en professionell kapitalförvaltning får styrelsen bättre förutsättningar att spendera mera kraft på andra viktiga strategiska frågor.
3. Samfundets styrelsemedlemmar kan också själva aktivt delta i det ekonomiska arbetet genom att bli mer kostnadsmedvetna. Från år 2000 kommer det att finnas en budget,

som anger de ekonomiska ramarna för verksamheten.

Samfundet är en ideell förening. För att få betraktas som ideell måste ändamålet vara att tillvarata intressen som inte har något direkt ekonomiskt vinstintresse. Samfundet är normalt skattebefriat, men om vi börjar syssla med något som kan betraktas som näringsverksamhet, d v s sälja varor eller tjänster i direkt ekonomiskt vinstsyfte, då kan skattemyndigheterna beskatta intäkterna. Samfundet får sälja exempelvis årsbok, tröjor och andra reklamartiklar, men om verksamheten går med större vinst p g a försäljningsintäkter kan gränsen för skattefrihet överskridas. Det är dock möjligt att ta ut avgifter för att täcka olika omkostnader som verksamheten har. Samfundet kan inte räkna med nya intäkter för verksamheten utan att avgiftsbelägga fler tjänster eller höja redan införda avgifter.

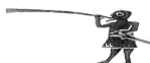

2000 antika år

Till minne av Axel W. Perssons insatser presenterar Antikens kultur och samhällsliv det forna Grekland och Italien, lördagen den 29 januari, 10-17, i Gustavianum, Uppsala.

Genom populärt hållna föredrag, posters, en tillfällig utställning och visning av samlingen Medelhavet och Nildalen uppmärksammas ämnet och en av dess förgrundsgestalter. Alla är hjärtligt välkomna !

För vidare information ring 018-471 20 93, mån-tors 10-12, eller gå till <http://www.arkeologi.uu.se/awp>.

Rapport från etikgruppen

Noel Broadbent

I samband med diskussionen om Svenska Arkeologiska Samfundets framtida roll i landet, framfördes nödvändigheten av att utforma en kodex för arkeologisk praxis. Argumentationen går ut på att arkeologerna har ett samhällsansvar beträffande det kulturella arvet och kulturmiljövården. I likhet med andra professionella grupper behövs klara och uttalade värderingar och normer som vi kan hänvisa till som yrkesmän och -kvinnor och som kan framföras till allmänheten. Sådana normer definierar oss som seriösa arkeologer och ger riktlinjer som kan tillämpas i kravspecifikationer, inom forskning och i offentliga debatter. En kodex av det önskade slaget hör hemma i en organisation som Samfundet. En arbetsgrupp bildades för att utarbeta en text som skall diskuteras och förhoppningsvis antas som riktlinjer vid Samfundets årsmöte i Östersund den 5 - 6 maj, 2000. I gruppen ingår Noel Broadbent, Umeå, Stig Welinder, Östersund, Anders Hedman, Nyköping, Elisabeth Iregren, Lund, och Lars Redin, Stockholm.

Som utgångspunkten för diskussion enades gruppen om att man i princip kan utgå ifrån EAAs Code of Practice

(www.molas.org.uk/eaacode.html). EAAs etiska principer för arkeologer (med hänvisning till uppdragsarkeologi) antogs 1998 och har tidigare publicerats i Gjallarhornet samt i Fornvännen 1999. Samfundets kodex borde dock anpassas till svenska förhållanden. EAAs Code har skrivits för länder som saknar lagstiftning och kulturvårdsprogram. En något enklare uppställning punkter skulle kunna räcka för vår del. Texten borde vara på svenska.

Kodexen bör innehålla principer angående kulturvård, uppdragsarkeologi och forskning, ansvar beträffande förmedling och kontakter med allmänheten, lokala grupper och ursprungsfolken, krav beträffande vetenskaplig kompetens och stringens i samband med arkeologiska undersökningar, krav beträffande dokumentation, rapportering och publicering, krav beträffande förvaring av arkeologiskt material, och principer beträffande fri forskning och tillgång till arkeologiskt material.

Etikgruppen arbetar med en inledande text till den svenska kodexen och en viktig fråga för diskussion är vilka vi menar att kodexen vänder sig till. Här finns tre förslag:

- 1) Svenska Arkeologiska Samfundets medlemmar.
- 2) Alla yrkesverksamma arkeologer i landet.
- 3) Alla arkeologer som är verksamma i Sverige jämte svenska arkeologer som är verksamma i utlandet.

Vi menar att denna kodex borde vända sig till alla kategorier av arkeologer i landet. Kodexen kan inte i sig vara reglerande men omfattar god arkeologisk praxis. Här måste man även ta hänsyn

till lagstiftning, i synnerhet om kodexen ger riktlinjer i en kravspecifikation. En annan beröringspunkt gäller förhållandet mellan en arbetstagare och en arbetsgivare. Kodexen kan vara ett rättssnöre vid konflikter och ge en arbetstagar moralisk styrka vad gäller arkeologisk praxis. Det kan tänkas att Samfundet kan stå som rådgivande med stöd av kodexen och ingå i den allmänna debatten om kulturvård och nödvändigheten av vetenskaplig stringens. En kodex ger en grund att stå på som är ett uttryck för en gemensam mening inom det arkeologiska samhället i Sverige och internationellt.

Jag vill inom detta korta inlägg framföra ytterligare två frågor av mer specifik karaktär. I EAAs Code of Practice (2.6 och 2.7) tas upp rapporterings- och publiceringsansvaret. Rapporteringstiden för fältrapporter föreslås vara 6 månader. Vad gäller publiceringsrättigheter sätts en gräns på 10 år. Är detta realistiskt? Borde inte rapporteringstiden i Sverige vara ett år och publiceringsrättigheten 5 år? Vad tycker ni?

En annan diskussionspunkt gäller om kodexen skall vara förknippad med sanktioner? Skall Samfundet kunna pricka eller utesluta medlemmar som har brutit mot kodexen?

Titta på EAAs Code of Practice och fundera över denna text och vad du tycker skall ingå i Samfundets kodex. Ta gärna kontakt med vår grupp eller Samfundets ordförande. Vårt utkast beräknas vara färdigt under mars-april 2000. Vi ses i Östersund!

Noel Broadbent
(noel.broadbent@arke.umu.se)

Rosa och Viktor Tengborgs resestipendium

Svenska Arkeologiska Samfundet utlyser härmed Rosa och Viktor Tengborgs resestipendium.

Stipendiet utdelas företrädesvis till forskare under 35 år. I ansökan skall anges ålder, examina, resans syfte, plan och beräknade kostnader. Det beviljade anslaget skall rekvireras under innevarande år. Ansökan sändes till Henrik Klackenbergh, Riksarkivet, Box 125 41, 102 29 Stockholm. Sista ansökningsdag är 15 mars 2000.

Nya medlemmar

Följande personer har valts in som nya medlemmar i Samfundet:
Anna-Carin Andersson
Christina Fredengren
Ola Jensen
Håkan Karlsson
Per Lekberg
Lillian Rathje
Anna Maria Renck

VIKTIGT!!

I förra numret av Gjallarhornet uppmanade vi Er medlemmar att fylla i en blankett med aktuella adressuppgifter. Bakgrunden till denna uppmaning är förutom en allmän uppdatering av medlemsregistret även en förhoppning om att vi i en snar framtid huvudsakligen ska kunna distribuera Gjallarhornet elektroniskt. Portkostnaden för ett utskick av Gjallarhornet är ca 5 000 kr, pengarna som vi anser bör användas till

andra ändamål, exempelvis ökade stipendiemedel.
Svar har inkommit men långtifrån från alla. Därför bilägger vi blanketten även till detta Gjallarhorn och ber Er skyndsamt fylla i uppgifterna och skicka blanketten till Skattmästern. Blanketten finns på separat ark!

Arkeologmötets program!

Programmet för arkeologmötet i Östersund bifogas separat i detta nummer av Gjallarhornet.

Styrelsen

Ordf. Agneta Åkerlund agneta.akerlund@ark.su.se

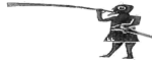
Ordinarie ledamöter

Lars Ersgård, omval lars.ersgard@raa.se
Tove Hjørungdal, omval tove.hjorungdal@archaeology.gu.se
Elisabeth Iregren, omval Elisabeth.iregren@ark.lu.se
Jarl Nordbladh, omval j.nordbladh@archaeology.gu.se
Barbro Santillo Frizell, omval barbro.santillo_frizell@antiken.uu.se
Carolina Andersson, nyval Carolina.andersson@raa.se
Magnus Elfvendahl, nyval privat4@pp.itv.se eller mailbox@elfco.se
Henrik Klackenberg, nyval henrik.klackenberg@riksarkivet.ra.se
Ola Kyhlberg, nyval ola.kyhlberg@raa.se
Inger Österholm, nyval inger@hgo.se

Suppleanter

Noel Broadbent, omval noel.broadbent@arke.umu.se
Anders Carlsson, omval anders.carlsson@ark.su.se
Kristina Jennbert, omval kristina.jennbert@ark.lu.se
Stefan Brink, nyval stefan.brink@arkeologi.uu.se
Marie Holmström, nyval marie.holmstrom@raa.se
Lars Lundqvist, nyval lars.lundqvist@raa.se
Nils Ringstedt, nyval nils.ringstedt@sis.se
Inga Ullén, nyval Inga.ullen@historiska.se
Cecilia Åqvist, nyval Cecilia.aqvist@raa.se

Valberedning; Lars Redin (Lars.Redin@raa.se) (sammankallande), Stig Rydh (stig.rydh@uppmus.se) och Bozena Werbart (Bozena.Werbart@arke.uu.se).

Svenska Arkeologiska Samfundet

Sekreterare: Carolina Andersson

Svenska Arkeologiska Samfundet
c/o Elfwendahl, Runebergsgatan 6
114 29 Stockholm

Gjallarhornet

Redaktörer: Carolina Andersson, Ola
Kyhllberg, Lars Lundqvist

E-post:

carolina.andersson@raa.se

ola.kyhllberg@raa.se

lars.lundqvist@raa.se

agneta.akerlund@ark.su.se

Ansvarig utgivare: Agneta Åkerlund 2000-01-27

